

TÜRKİYE’DE ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ

Mehmet Nur TUĞLUK*

Selçuk KÜRTMEN**

Öz

Hayatımızda sürekli olarak öğretme ve öğrenme durumu söz konusudur. Bir insan çocukluktan itibaren sürekli olarak bir şeyler öğrenir ve gelişir. Öğretme kısmında ise anne-baba ve tabii ki öğretmen başı çeker. Öğretmen en genel tanımıyla, öğretmeye rehberlik eden kişidir. Eğitimin olmazsa olmazı olan öğretmenler, bu kutsal mesleği yerine getirebilmeleri için bazı yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı Türkiye’de 2006 yılında yayımlanmış olan TEDP (Temel Eğitime Destek Projesi) “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”, 2017 yılında yayımlanmış olan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve Öğretmen Strateji Belgesi’nin, öğretmen yeterlikleri açısından incelenmesidir. Bu araştırma nitel bir araştırmadır ve doküman inceleme modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yayımlanan bu 3 program öğretmen yeterlikleri çerçevesinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, yeterlik, öğretmen mesleği yeterlikleri.

* Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mehmettugluk@hotmail.com

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, slckrtmn@hotmail.com

COMPETENCIES OF TEACHING PROFESSION IN TURKEY

Abstract

Learning and teaching are essential parts of life. People consistently learn and improve themselves as time goes by. When it comes to teaching, parents and teachers generally get involved. Teaching profession is very precious occupation. It is esteemed all over the world. The prevalent definition of this profession is to guide individuals on their learning journey. As an indispensable part of this profession, teachers need to have some competencies. The aim of this research is to investigate TEDP project, which is to support teacher competence development, published in Turkey in 2006 , "General Competencies of Teaching Profession" and Strategies of Teaching Profession"published in 2017 in terms of teacher competence. It was a qualitative research and document analysis method was carried out. In this research, 3 different programs mentioned above are examined from the viewpoint of teacher competence.

Keywords: Teacher, competencies, competencies of teaching profession.

1. GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği tüm dünyada tanınan, saygı duyulan en kutsal mesleklerin başında gelir. Bir toplumun en küçük yapıtaşlarını oluşturan çocukları, annesiz babadan sonra öğretmenleri eğitir ve yetiştirir. Eğer öğretmenler mesleğini layıkıyla yerine getirirse, bunun toplum ve çocuklar üzerinde olumlu etkiler göstereceği su götürmez bir gerçektir. Öğretmenler de bu kutsal mesleğin genel yeterliklerini yerine getirdiği sürece olumlu sonuçlar sürekli olarak alınacaktır.

Öğretmenlik çoğu zaman aşırı derece özveri gerektiren kutsal bir meslek olarak görülmektedir. Öğretmenlik, bütün toplumlarda diğer mesleklerden ayrı bir yere sahiptir çünkü öğretmenler evrensel ve yerel kültürel mirasın iletilmesinde aracı bir rol oynamaktadır. Ayrıca öğretmenler, bireylerin tüm potansiyellerinin gerçekleştirilebilmesinde çok önemli bir yere sahiptir (Güven, 2010).

Öğretmenler toplum için çok önemli olan kültürün bir sonraki nesillere iletilmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden öğretmen kendini sosyal açılardan geliştirmelidir. Kültürün önemini kavrayabilen bir öğretmen çeşitli kavramlara, deneyimlere ve dillere sahip olduğunu ve bu sayede çocukların öğrenmelerini genişletebileceğini bilir. İşte bu bilinçteki öğretmenler ise farklı kültürlerden olan öğrencileri zengin bilgi ve deneyimleri okula ve topluma kazandıran bireyler olarak görmektedir (Başbay ve Bektaş, 2010).

Türkiye’de öğretmenler meslekleri süresince birçok değişik bölgede görev yaparlar ve doğal olarak farklı kültürlerden çocuklarla, insanlarla karşılaşır. Tam bu noktada ise öğretmenlerin yeni kültürlere uyum sağlama becerisi çok önemlidir. Öğretmen bu durumlarda öğrencilere kendini iyi tanıtmalı, onları iyi tanımalı, geri dönüt vermeli, sınıfı düzenlemeli ve tabii ki işleyeceği ders ve içeriğiyle ilgili yeterli bilgiler vermelidir (Freeman, Katz, Gomez ve Burns, 2015).

Öğretmen olabilmek kolay bir iş değildir, aksine zorlu bir süreçtir. Günümüzde çoğu kişi belli bir konuda bilgi ve beceriye sahip olanların öğretmen olabileceğine inanmaktadır. Oysa bireyler, öğretmenlik için özel bilgi ve becerilere sahip olmalıdır. Bu yüzden öğretmenlerin sahip olması gereken özel bilgi, beceriler ve yeterlikler vardır (Cemaloğlu, 2014).

Öğretmenler belli bir bilgiye, birikime tecrübe sayesinde sahip olabilirler ama gelişen ve değişen dünyamıza ayak uydurmaları için onların da kendilerini geliştirmeye devam etmeleri gerekmektedir. Öğretmenler bu konuda araştırma yapmalı ve kendilerini en iyi derecede nasıl geliştirebileceklerini ve gelişen, değişen ve kendilerinden beklenen yeterlikleri sağlama konusunda meraklı olmalıdırlar. Eğer öğretmenler kendilerini geliştirmeye gereken önemi verirse, ortaya çıkan eğitimin-öğretimin kalitesi artar ve de yeterlikler konusunda güncel bilgilere sahip olma şansları yakalarlar (Pigge, 1978).

Öğretmen eğitim-öğretimin her kademesinde yer alır. Yani, eğitim-öğretim etkinliklerinin uygulanması, planlanması ve değerlendirilmesi gibi bölümlerde öğretmen çok önemli bir role sahiptir. Sadece eğitim-öğretim değil, aynı zamanda öğrencilerinde birçok gereksinimini karşılamak, bir öğretmenin başlıca görevleri arasında görülmektedir. Öğretmenlerin tüm bu becerilere sahip olması için ise bazı hizmet içi eğitimler almaları gerekmekte ve kazanması gereken mesleki yeterlikler konusunda çaba sarf etmeleri gerekmektedir (Gündoğdu, Aytaçlı, Aydoğan ve Yıldırım, 2015).

Öğretmenlik çok köklü bir tarihe sahip olan meslektir. Ülkemizde özellikle cumhuriyetin ilanından bugüne kadar öğretmen yetiştirmede gerek nicelik gerekse nitelik bakımından çok önemli atılımlar yapılmıştır. Öğretmen yetiştirmede önceleri daha belirgin olarak nicelik sorunları aşılmaya çalışılırken, günümüzde artık nitelik sorunları daha önemli görülmeye başlanmış ve bu konuda önemli atılımlar yapılmıştır (Deringöl, 2007).

Öğretmen yetiştirme bir toplum için çok önemli bir yere sahiptir. İyi öğretmenler yetiştiren toplumlar iyi bir felsefeye sahip olurlar ve toplum bu felsefeyle biçimlenir. O felsefe o toplumu peşine takar, toplum onu yaşar, o toplumu kullanır. Bu yüzden öğretmen hem toplum hem toplumun kültürü ve aynı zamanda da felsefesi için çabalar ve bu konuda anahtar role sahiptir (Sönmez, 2014).

Öğretmenler kazanması gereken yeterlikleri sadece bilgiyle değil aynı zamanda tecrübe ile de kazanırlar. Tıpkı öğrenenler gibi onlar da öğrendikçe gelişir ve öğretimde daha faydalı olurlar. Yaşamış oldukları farklı coğrafyaları, farklı felsefeleri ve kültürleri birleştirip, mesleki yeterliklerini geliştirmeye çalışırlar ama tecrübe kadar öğretmenlerin aldığı eğitim de bir o kadar önemlidir. Bu yüzden öğreten insanın da iyi bir öğretim sürecinden geçmesi gerekmektedir (Atmaca, 2017).

Yeterli bir öğretmen, iyi bir eğitim ve öğretim sayesinde ortaya çıkar. Öğretmen yetiştirme ise bu konuda çok önemlidir. Öğretmen yetiştirme özellikle günümüz dünyasında gelecek merkezli olarak ele alınan bir konudur. Bu konu ile ilgili birçok araştırma yapılmış, raporlar hazırlanmıştır ve 21. Yüzyıl öğretmenlerinin yetiştirilmesi esas alınmıştır. Türkiye’de de öğretmen yetiştirme ve yeterlikleri alanında çalışmalar yapılmıştır. Öğretmen yeterlilikleri ifadesi, öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum, değer, davranış gibi yönlerden sahip olmaları öngörülen özellikler ya da nitelikler bütününe ifade etmek için kullanılmaktadır (Şişman, 2009).

Öğretmen, bir yandan bilgi, beceri ve tutumları ile eğitim sürecine kalite kazandırırken öte yandan ise uyguladığı yöntem, teknik ve stratejiler ile birlikte eğitim programında yer alan davranışların öğrenciler tarafından kazanılması konusunda kritik rol oynayarak öğrenci niteliklerinin artmasına neden olmaktadır (Dağlıoğlu, 2010).

Öğretmenler ve öğretmenlik mesleğindeki nitelik konusu ise sadece Türkiye tarafından değil, tüm dünyada sık sık gündeme gelen bir konudur. Öğretmenlik mesleğindeki nitelikler, yeterlikler ve düzenlemeleri ise Türkiye’nin kuruluşundan beri üzerinde hep konuşulan bir konu olmuştur. Yakın tarihimize baktığımızda, özellikle de son 30-40 yıl içinde öğretmen yeterlikleri ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır ve halen de yapılmaktadır. Bu çalışmalar, Türkiye’de öğretmenlik mesleği ve yeterliklerine verilen önemi gözler önüne sermektedir (Seferoğlu, 2004).

Dünyada ve ülkemizde teknolojinin de gelişmesiyle birlikte birçok şeyin yeniden gözden geçirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Öğretmenler de diğer birçok öge gibi çağın gerektirdiği şartlara ayak uydurmak zorundadırlar ve geleneksel olarak bilinen görev ve özelliklerinde de değişiklikler yaşanmaktadır. Yani yetiştirilen öğretmenlerin istenilen ve çağımıza uygun özellikte olabilmeleri adına çeşitli

standart ya da yeterliklerin belirlenmesi söz konusu olmaktadır. Ülkemizde de Millî Eğitim Bakanlığı öğretmenlik mesleği yeterlikleri üzerine çalışmalarda bulunmuştur ve birden fazla belge yayımlamıştır (Yavuz, Özkara ve Yıldız, 2015).

Öğretmenlik mesleğinin niteliğinin yükseltilmesi, ilk olarak öğretmenlerin sahip olması gereken genel ve özel alan yeterliklerin bilinmesi, ardından, bu yeterliklerin, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarıyla, öğretmen adaylarına ve öğretmenlere kazandırılması ile mümkündür. Ayrıca eğitim ve öğretimin bütün boyutlarıyla dinamik bir yapıya sahip olması, bu süreçte önemli bir rol üstlenen öğretmenlerin görevlerinin ve bu görevlerin gerektirdiği niteliklerin sürekli olarak sorgulanmasını ve de geliştirilmesini gerekli kılar. Bu sebeple, Millî Eğitim Bakanlığının Üniversitelerle iş birliği yaparak, öğretmen yeterlikleri üzerine yürüttüğü çalışmalar süreklilik göstermektedir (MEB, 2006).

2. YÖNTEM

Bu araştırmada 2006 yılında yayımlanmış olan TEDP Temel Eğitime Destek Projesi "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri", 2017 yılında yayımlanmış olan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve Öğretmen Strateji Belgesi, öğretmenlik yeterlikleri açısından incelenmiştir.

Araştırma, nitel bir araştırma olup, doküman analizi yöntemiyle veri analizleri yapılmıştır. Doküman analizi yapılırken, seçilen kaynakların 2006-2017 yılları arasında olmasına dikkat edilmiş ve bu aralıktan seçilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının öğretmen yetiştirmede referans aldığı temel çerçeve, seçilen kaynaklar arasında olduğundan dolayı, çalışmada seçilen kaynaklardaki çalışmalar incelenmiştir. Doküman analizi yönteminde ulaşılan tüm belgeler, veri tespiti ve kaynakların analizinde kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3. BULGULAR

3. 1. Öğretmen Yeterlikleri Açısından TEDP Temel Eğitime Destek Projesi “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” (2006)

Öğretmenlik mesleğinin niteliğinin yükseltilmesi amacıyla hazırlanan bu programda, öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesi için çalışmalar yapılmış ve önemli kazanımlar elde edilmiştir. Ayrıca öğretmen yeterlikleri konusu, Temel Eğitime Destek Projesi kapsamına alınmıştır ve çalışmalar yapılmıştır.

Öğretmen yeterlikleri konusunda bir taslağın oluşturulması için sadece yurtiçinden değil, yurtdışından da yabancı uzmanlar getirilmiştir. Yapılan çalışmalar, daha önce yapılan farklı 5 ülkedeki öğretmen yeterliklerinden destek almış ve aynı zamanda bu yeterlikler konusunda ortak bir anlayış sağlamaya çalışılmıştır.

Bu çalışmalar sonunda öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin, ana yeterlik, ana yeterliklere ait alt yeterlikler ve bu alt yeterliklere ait performans göstergeleri şeklinde belirlenmesinin en uygun yöntem olacağı kararlaştırılmış, öğretmen yeterliklerinin sadece bilgiyi değil beceri ve tutumları da kapsamı kabul edilmiştir. Ayrıca yine aynı katılımcılar ile birlikte Ankara Başkent Öğretmenevi’nde bir çalışma daha yapılmıştır. Bu çalıştayda 120 öğretmen, 25 öğretim elemanı, 18 ilköğretim müfettişi, 6 ölçme-değerlendirme uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı temsilcileri, eğitim öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendika temsilcilerinden oluşan geniş katılımcı kitlesi görev almıştır.

Tüm bu çalışmalar ve çalıştaylar sonucunda öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri;

- Kişisel ve Meslekî Değerler – Meslekî Gelişim,
- Öğrenciyi Tanıma,

- Öğrenme ve Öğretme Süreci,
- Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme,
- Okul-Aile ve Toplum İlişkileri,
- Program ve İçerik Bilgisi,

olmak üzere 6 ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin 39 alt yeterlik ve 244 performans göstergesi şeklinde belirlenmiştir (MEB, 2006).

Daha sonra ise önceden çalıştaylarda yer alan ve pilot illerden gelen 6 öğretmen, bu yeterlikleri değerlendirmiş ve ana yeterlik alanlarını aynen benimsenmiş, alt yeterlikler 31'e, performans göstergeleri ise 221'e düşürülmüştür.

En son yeterlik belirleme aşamasında ise paydaş görüşleri alınmış, mevcut durum araştırması yapılmış, yeterlikleri iyileştirmek için okul temelli mesleki eğitim kılavuzu hazırlanmış, yeterlikler ve geliştirilen araçlar gözden geçirilmiş ve öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının görüşleri alınmıştır.

Tüm bu süreçlerden sonra, "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" çalışmasına son şekli verilmiştir ve buna göre, "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır.

Öğretmen Yeterlikleri;

- Millî eğitim hedeflerinin desteklenmesine katkı sağlamak,
- Ulusal iş birliği ve bilgi paylaşımını daha etkin olarak gerçekleştirmek,

- Öğretmenlerin niteliği ve kalitesi için kıyaslama, karşılaştırma yapılabilecek bir yapı / sistem oluşturmak,
- Öğretmenlik mesleğinin statüsü ve kalitesi açısından toplumsal beklentilerde tutarlılık oluşturmak,
- Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde esas alınacak açık, anlaşılır ve güvenilir bir kaynak oluşturmak,
- Ulusal düzeyde profesyonel öğretmenlik seviyesinin tartışılmasında kullanılacak ortak terim ve tanımlamaları içeren bir dil birliği sağlamak,
- Öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum ve değerlerini tanımlayarak, toplum tarafından fark edilmesini ve toplumun gözünde statülerinin yükseltilmesini sağlamak,
- Öğrencilerin “öğrenmeyi öğrenmesi” için fırsatlar sağlamak,
- Öğretmenlerin görevlerini şeffaflaştırarak veliler ve toplum için kalite güvencesini oluşturmak gibi pek çok amacın gerçekleştirilmesi için hazırlanmaktadır (MEB, 2006).

Belirlenen amaçlar ışığında hazırlanan bu “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’ nin;

- Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde,
- Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında,
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde,

- Öğretmenlerin seçiminde,
- Öğretmenlerin iş başarımlarının, performanslarının değerlendirilmesinde,
- Öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması düşünülmektedir (MEB, 2006).

Belirlenen 6 ana yeterlik alanı olan, kişisel ve mesleki değerler – mesleki gelişim, öğrenciyi tanıma, öğrenme ve öğretme süreci, öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul-aile ve toplum ilişkileri ve program ve içerik bilgisi ayrı başlıklar altında incelenmiş, alt yeterlikleri ve performans göstergeleri belirtilmiştir.

3. 1. 1. Kişisel ve Meslekî Değerler – Meslekî Gelişim Ana Yeterlik Alanı

Bu ana yeterlik alanında öğretmenlerin, öğrencilerin gelişimleri için her yönden çaba sarf etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenin, öğrencileri birey olarak görmesi ve öğrenciyle beraber kendisinin de gelişmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu ana yeterlik alanı için 8 alt yeterlik ve 73 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme,
- Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma,
- Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme,
- Öz Değerlendirme Yapma,
- Kişisel Gelişimi Sağlama,
- Mesleki Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama,

- Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama,
- Mesleki Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme, olarak belirlenmiştir (MEB, 2006).

Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme alt yeterliğinde, öğretmenin her öğrencinin farklı ve değerli olduğunu, saygı gördüğünü hissettirmesi ve onların her yönden gelişimleri için, öğrencilere her türlü desteği göstermesi ve ileriye götürebilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu alt yeterlikte 13 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başaracağına inanma alt yeterliğinde, öğretmenin öğrencilerin düzey ya da farklılıklarını gözetmeksizin onlara inanması, öğretmeyi amaç edinmesini ve onlara başarı konusunda özgüven kazandırması gerektiği vurgulanmıştır. Bu alt yeterlikte ayrıca 11 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Ulusal ve evrensel değerlere önem verme alt yeterliğinde, öğretmenin kültürel farklılıkları ve değerleri benimsemesi, ulusal ve evrensel değerlere önem vermesi, dostluk, barış, iş birliği temaları altında öğrencilere de bu değerleri kazandırması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yeterlikte 8 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Öz değerlendirme yapma alt yeterliğinde, öğretmenin olaylara eleştirel gözle bakabilmesi, yeni fikirlere açık olması ve öz değerlendirme yapabilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu alt yeterlikte 5 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Kişisel gelişimi sağlama alt yeterliğinde, öğretmenin istekli, canlı, yaratıcı, enerjik olması ve kendini geliştirme sorumluluğunun farkında olması gerektiği

belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik için 15 tane performans göstergesi belirlenmiştir.

Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt yeterliğinde, öğretmenin kendisini geliştirebilmesi için hizmet içi eğitim, seminer ve toplantılara katılması, alanı ile ilgili yayınları takip etmesi gerektiği ve ayrıca bu tür etkinliklere katkı sağlamak için çaba göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için toplam 9 tane farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama alt yeterliğinde, öğretmenin okul çalışanları ile iş birliği içinde, okulu toplum merkezi haline getirmek için çaba sarf etmesi, etkin rol alması gerektiği belirtilmiş ve 8 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme alt yeterliğinde, öğretmenin kendi hak ve sorumlulukları ile ilgili yeterli bilgiye sahip olması ve bunlara uygun davranması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik için 4 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 1. 2. Öğrenciyi Tanıma Ana Alan Yeterliği

Bu ana yeterlik alanında, öğretmenin öğrencilerin tüm özelliklerini, ilgilerini, isteklerini, ihtiyaçlarını, ailesinin ve bulunduğu çevresinin hem sosyal hem de ekonomik özelliklerini tanıması gerektiği belirtilmiştir. Bu ana yeterlik alanı için 4 alt yeterlik ve 24 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Gelişim özelliklerini tanıma,
- Bilgi ve ihtiyaçları dikkate alma,
- Öğrenciye değer verme,

- Öğrenciye rehberlik etmek, olarak belirlenmiştir (MEB, 2006).

Gelişim özelliklerini tanıma alt yeterliğinde, öğretmenin, öğrencinin fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal, dil ve kültürel alanlar üzere bütün gelişim alanlarına ait düzeylerini bilmesi ve bu gelişim alanlarıyla ilgili ilgi ve gereksinimlerini bilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik alanı için 7 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Bilgi ve ihtiyaçları dikkate alma alt yeterliğinde, öğretmenin planlama süreçlerinde, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması gerektiği belirtilmiş ve 4 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Öğrenciye değer verme alt yeterliğinde, öğretmenin öğrencilerin bütün özelliklerine, yaşamına saygı duyması gerektiği ve onları bir birey olarak görmeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik alanı için ise 8 adet performans göstergesi belirlenmiştir.

Öğrenciye rehberlik etmek alt yeterliğinde, öğretmenin öğrencilerine olabildiğince her alanda rehberlik ederek onlara destek vermesi ve bu sayede olumlu davranışlar göstererek kendi kendilerini güdülenmelerini sağlaması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik alanı için 5 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 1. 3. Öğrenme ve Öğretme Süreci Ana Alan Yeterliği

Bu ana alan yeterliğinde, öğretmenin öğrencileri öğrenme süreçlerine etkin bir şekilde katılımlarını sağlaması ve bu süreçleri planlaması, uygulaması ve yönetmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu ana alan yeterliği için 7 alt yeterlik ve 57 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Dersi planlama,

- Materyal hazırlama,
- Öğrenme ortamlarını düzenleme,
- Ders dışı etkinlikler düzenleme,
- Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme
- Zaman yönetimi,
- Davranış yönetimi, olarak belirlenmiştir (MEB, 2006).

Dersi planlama alt yeterliğinde, öğretmenin öğrenci merkezli anlayışla yöntem ve etkinlikleri, materyalleri ve değerlendirme teknikleri alanındaki amaç ve kazanımlara uygun bir şekilde öğrencileriyle birlikte planlaması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 10 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Materyal hazırlama alt yeterliğinde, öğretmenin materyal hazırlarken öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alması, elinde bulunan olanakları verimli kullanarak içeriğin sunumunu kolaylaştırıcı hale getirmesi gerektiği belirtilmiştir ve bu alt yeterlik alanı için 10 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Öğrenme ortamlarını düzenleme alt yeterliğinde, öğretmenin öğrenme ortamlarını fiziksel ve psikolojik boyutları ile birlikte etkili bir biçimde öğrenciler ile beraber düzenlemesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 9 adet farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Ders dışı etkinlikleri düzenleme alt yeterliğinde, öğretmenin öğrencilerin yaş grubuna ve hedeflere uygun ders dışı (tiyatro, müze, gezi) etkinlikler planlayıp yürütebilmesi ve ayrıca bu etkinliklerin ise eğitimin sürekliliğini ve okul-çevre bütünlüğünü bozmadan gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ders dışı

etkinlikleri düzenleme alt yeterliği için toplam 6 tane farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme alt yeterliğinde, öğretmenin öğretimi çeşitlendirmek için farklı özellikte ve gereksinimleri olan öğrencilere karşı saygılı olması, onların ihtiyaçlarına dikkat etmesi, özel gereksinimli çocuklar için gerekirse bireysel planlar hazırlaması gerektiği belirtilmiştir ve bu alt yeterlikte 8 performans göstergesi belirlenmiştir.

Zaman yönetimi alt yeterliğinde, öğretmenin öğretme ve öğrenme zamanını verimli ve uygun şekilde kullanması, ayrıca öğrencileri etkinliklerde zamanı etkili kullanabilmeleri için onları yönlendirmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik alanı için 3 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Davranış yönetimi alt yeterliğinde, öğretmenin öğrencileri için onların kendilerini rahat hissetmeleri, hak ve sorumluluklarının farkında olmaları, başkalarının da haklarına karşı saygılı olmaları için demokratik bir ortam hazırlaması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik alanı için 11 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 1. 4. Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Ana Alan Yeterliği

Bu ana alan yeterliğinde öğretmenin gelişim ve öğrenmelerini değerlendirerek hem öğrencilerin kendilerini değerlendirmesini hem de bu değerlendirmeleri çocuğun kendisi ve çevresiyle paylaşması gerektiği belirtilmiştir. Bu ana alan yeterliğinde toplam 4 alt yeterlik ve 24 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme,

- Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin öğrenmelerini ölçme,
- Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama,
- Sonuçlara göre öğretme ve öğrenme sürecini gözden geçirme, olarak belirlenmiştir (MEB, 2006).

Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme alt yeterliğinde, ölçme ve değerlendirmenin eğitim sistemindeki önemine değinilmiş ve öğretmenin ölçme ve değerlendirme planı için gerekli strateji ve kararlarını öğrencilerin kazanımlarına göre vermesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için ayrıca 5 tane performans göstergesi belirlenmiştir.

Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin öğrenmelerini ölçme alt yeterliğinde öğretmenin öğrencilerin gelişimlerini düzenli olarak izlemesi ve farklı yöntemleri kullanabilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 6 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama alt yeterliğinde, ölçme sonuçları için uygun teknikler kullanarak öğrencilerin zayıf ve güçlü yanlarını da içeren geri bildirim sağlama gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 8 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme alt yeterliğinde, öğretmenin öğrenme süreçlerini gözden geçirerek gerekli düzenlemeleri yapması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 5 tane farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 1. 5. Okul, Aile ve Toplum İlişkileri Ana Alan Yeterliği

Bu ana alan yeterliğinde göre öğretmenin okulun bulunduğu sosyal çevreyi tanınması gerektiği ve ayrıca ailelerin eğitim sürecine katılmalarını sağlamaları gerektiği belirtilmiştir. Bu ana alan yeterliğinde 5 alt yeterlik ve 36 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Çevreyi tanıma,
- Çevre olanaklarından yararlanma,
- Okulu kültür merkezi durumuna getirme,
- Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsızlık,
- Aile katılımı ve iş birliği sağlama, olarak belirlenmiştir (MEB, 2006).

Çevreyi tanıma alt yeterliğinde öğretmenin bulunduğu çevrenin doğal, sosyal, ekonomik durumları hakkında bilgili olması ve çevre sorunlarına duyarlı olarak bunları öğretim sürecine katması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 7 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Çevre olanaklarından yararlanma alt yeterliğinde öğretmenin çevresini iyi tanıyarak olanaklardan etkili bir şekilde yararlanması ve okul yönetimi ile bu konuda iş birliği yapması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için toplam 6 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Okulu kültür merkezi durumuna getirme alt yeterliğinde öğretmenin çeşitli etkinliklerin planlanmasında ve uygulanmasında çaba sarf etmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için ayrıca 4 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsızlık alt yeterliğinde öğretmenin ailelere karşı objektif olması ve çocukla ilgili net ve doğru bilgiler paylaşması

gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 9 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Aile katılımı ve iş birliği sağlama alt yeterliğinde öğretmenin ailelerle bilgi paylaşımı konusunda iş birliği yapması ve aileleri okula kazandıracak özendirici çalışmalar yapması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik için 8 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 1. 6. Program ve İçerik Bilgisi

Bu ana alan alt yeterliğinde öğretmenin, Türk Millî Eğitim Sistemi'nin dayandığı temel değer ve ilkeler ile özel alan öğretim programının yaklaşım, amaç, hedef, ilke ve tekniklerini bilmesi ve uygulaması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2006). Bu ana alt yeterliği için 3 alt yeterlik ve 21 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Türk Millî Eğitimi'nin amaçları ve ilkeleri,
- Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi,
- Özel alan öğretim programını izleme-değerlendirme ve geliştirme, olarak belirlenmiştir (MEB, 2006).

Türk Millî Eğitimi'nin amaçları ve ilkeleri alt yeterliğinde, öğretmenin sistemin temel değer, amaç ve ilkelerini bilmesi gerektiği ve bunları öğretim sürecine yansıtabilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 5 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi alt yeterliğinde öğretmenin program hakkında yeterli bilgiye sahip olması, bu bilgiler ışığında öğretme ortamını düzenlemesi ve ayrıca bu bilgileri öğretim sürecinde etkili bir

şekilde kullanması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için toplam 6 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Özel alan öğretim programını izleme-değerlendirme ve geliştirme alt yeterliğinde öğretmenin programı iyi bilmesi, güncel olarak takip etmesi, değerlendirmesi ve program ışığında öğretim materyalleri hazırlaması ve düzenlemesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik için 10 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 2. Öğretmen Yeterlikleri Açısından Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (2017)

Bu programda öğretmen yeterlikleri ile ilgili çok geniş ve tarihi bilgilere yer verilmiştir. Öğretmen yeterlikleri ve bunları belirleme süreci Osmanlı Devleti döneminden günümüze kadar olan süreçteki yapılan çalışmalar ve değişimlerden bahsedilmiştir.

Eğitim alanındaki yeni gelişmeler ve eğitim sisteminin bu yeniliklere uyum sağlayabilmeleri için öğretmenlik yeterliklerinin güncellenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaç doğrusunda YÖK, ÖSYM, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, öğretmenler, akademisyenler gibi çok sayıda paydaş katılımı ve iş birliğine başvurulmuştur. Konuyla ilgili çok çeşitli taramalar yapılmış, toplantılar düzenlenmiş, farklı ülkelerdeki yeterlik belgeleri incelenmiş ve öğretmen yeterlikleri geniş ölçekli bir katılımı güncellenmiştir (MEB, 2017).

Yeterlik güncelleme çalışmalarında her özel alan için ayrı yeterlikler geliştirilmemiş bunun yerine genel yeterliklere alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisi eklenmiştir. Bu kapsamda güncellenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; mesleki bilgi, mesleki beceri ve tutum ve değerler olmak üzere 3 yeterlik alanı

ile birlikte 11 alt yeterlik ve 65 performans göstergesi belirlenmiştir (MEB, 2017).

Öğretmenlere sadece öğretmen yeterliklerinin bildirilmesinin yeterli olmadığı ve bu yeterliklerinin kullanım alanlarının da ifade edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Eğer bir öğretmen hangi kullanım alanlarında bu yeterlikleri göstermesi gerektiğini bilirse hem öğretmen hem de çocuklar açısından daha sağlıklı bir eğitim-öğretim ortamı ve süreci oluşturulur. Programda kullanım alanları belirlenmiş ve bunlar ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Programda bu kullanım alanları;

- Hizmet öncesi öğretmen yetiştirme (akademik derslerin içerikleri ve öğretmenlik uygulaması),
- Sürekli mesleki gelişim,
- Öğretmenlik istihdamı,
- Kariyer gelişimi ve ödüllendirme,
- Aday öğretmen yetiştirme süreci,
- Performans değerlendirme,
- Öz değerlendirme, olarak belirlenmiştir (MEB, 2017).

3. 2. 1. Mesleki Bilgi Yeterlik Alanı

Bu yeterlik alanında öğretmenlerin mesleklerine ilişkin sahip olması gereken alan bilgisi, alan eğitim bilgisi ve mevzuat bilgisi yeterlikleri belirtilmiştir. Bu yeterlik alanı için 3 alt yeterlik ve 16 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Alan bilgisi,
- Alan eğitimi bilgisi,
- Mevzuat bilgisi, olarak belirlenmiştir (MEB, 2017).

Alan bilgisi alt yeterliğinde öğretmenin alanı hakkında sorgulayıcı bakış açısına sahip olabilecek düzeyde kuramsal, olgusal ve metodolojik bilgiye sahip olması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için toplam 5 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Alan eğitim bilgisi alt yeterliğinde öğretmenin alanında öğretim programı ve pedagojik alan bilgisine hakim olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik için 6 tane performans göstergesi belirlenmiştir.

Mevzuat bilgisi alt yeterliğinde öğretmenin mevzuata uygun davranması ve bu konuda görev, hak ve sorumluluklarını bilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 5 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 2. 2. Mesleki Beceri Alan Yeterliği

Bu yeterlik alanı, öğretmenin sınıf içinde ya da sınıf dışında yaptığı uygulamalarda öğretim ortamları oluşturmalarıyla ilgili yeterlikleri kapsamaktadır. Bu yeterlik alanı için 4 alt yeterlik ve 28 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Eğitim öğretim planlama,
- Öğrenme ortamları oluşturma,
- Öğretme ve öğrenme sürecini yönetme,

- Ölçme ve değerlendirme, olarak belirlenmiştir.

Eğitim öğretim planlama alt yeterliğinde öğretmenin eğitim öğretim süreçlerini etkili bir biçimde hazırlaması gerektiği belirtilmiştir ve bu alt yeterlik için 4 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Eğitim ortamlarını oluşturma alt yeterliğinde öğretmenin bütün öğrencileri gözeterek, onlar için sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları oluşturması ve uygun öğretim materyalleri hazırlaması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için toplam 7 performans göstergesi belirlenmiştir.

Öğretmen ve öğrenme sürecini yönetme alt yeterliğinde öğretmenin süreci bilinçli ve etkili bir şekilde yönetmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu alt yeterlik için 12 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Ölçme ve değerlendirme alt yeterliğinde öğretmenin gerekli yöntem, teknik ve araçlarını bilmesi ve uygulaması gerektiği belirtilmiş olup, bu alt yeterlik için 5 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 2. 3. Tutum ve Değerler Alan Yeterliği

Bu yeterlik alanında, öğretmenlerin, öğretmenlik mesleği için genel tutum ve değerleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu yeterlik alanı için 4 alt yeterlik ve 21 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu alt yeterlikler;

- Millî , manevi ve evrensel değerler,
- Öğrenciye yaklaşım,
- İletişim ve iş birliği,
- Kişisel ve mesleki gelişim, olarak belirlenmiştir.

Millî , manevi ve evrensel değerler alt yeterliğinde, öğretmenin bu değerleri gözetmesi gerektiği belirtilmiştir ve bu alt yeterlik için 4 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Öğrenciye yaklaşım alt yeterliğinde, öğretmenin öğrencilerine yaklaşırken onları destekleyici bir tutum geliştirmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik için 4 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

İletişim ve iş birliği alt yeterliğinde, öğretmenin çevresiyle iyi bir iletişim ve iş birliği halinde olması gerektiği belirtilmiştir ve bu alt yeterlik için 6 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

Kişisel ve mesleki gelişim alt yeterliğinde, öğretmenin öz değerlendirme yapması ve buna göre kişisel ve mesleki gelişimi için çalışmalara katılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alt yeterlik için 7 farklı performans göstergesi belirlenmiştir.

3. 3. Öğretmen Yeterlikleri Açısından Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023)

Bu belge, Millî Eğitim Bakanlığınca gerçekleştirilen “Ulusal Öğretmen Stratejisi Çalıştay”ında ortaya konulan görüşler doğrultusunda, Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri, farklı bakanlıklardan bürokratlar, akademisyenler, milletvekilleri ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışma toplantıları sonucunda hazırlanmıştır (MEB, 2017).

Bu belgede öğretmen yetiştirme, geliştirme ve istihdam süreçlerine ilişkin olarak “öğretmenliğe yönelik hizmet öncesi eğitim, öğretmenlik mesleğine adayların seçimi ve istihdamı, adaylık ve uyum eğitimi, kariyer geliştirme ve ödüllendirme, öğretmenlik mesleğinin statüsü ve sürekli mesleki gelişim” olmak üzere altı temel bileşen belirlenmiş ve bu bileşenlerle ilgili amaç ve hedefler belirlenmiştir (MEB, 2017). Bu amaçlar ve hedefler;

1. Amaç: Yüksek nitelikli, iyi yetişmiş ve mesleğe uygun bireylerin öğretmen olarak istihdamını sağlamak.

Bu amaçla ilişkili hedefler;

- Öğretmen yetiştirmeye yönelik programlarda eğitimleri iyileştirmek,
- Üniversite mezunları arasından öğretmenlik mesleğine en uygun olanları seçmek, olarak belirlenmiştir.

2. Amaç: Öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimini sürekli kılmak.

Bu amaçla ilişkili hedefler;

- Öğretmenlerin gelişim ihtiyacını tespit için periyodik olarak yapılacak bir performans değerlendirme sistemini hayata geçirmek,
- Adaylık sürecinden itibaren öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişim faaliyetlerinin niteliğini arttırmak, olarak belirlenmiştir.

3. Amaç: Öğretmenlik mesleğine yönelik algıyı iyileştirmek ve mesleğin statüsünü güçlendirmek.

Bu amaçla ilişkili hedefler;

- Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek,
- Öğretmenlerin çalışma şartlarını iyileştirmek,
- Kurumlar ve bölgeler arası farklılıklara göre iyileştirici tedbirler almak,
- Kariyer ve ödüllendirme sistemini geliştirmek, olarak belirlenmiştir (MEB, 2017).

Bu belgede öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikler için iyi bir lisans eğitimi alması gerektiği belirtilmiştir. Bu belgede amaç ve hedeflere yönelik ayrıca 35 tane eylem belirlenmiştir. Belgede öğretmen yeterlikleri için ayrı bir başlık ya da yeterlik alanları belirlenmemiş, bu yeterliklere amaç, hedef ve eylem kısımlarında değinilmiştir.

Yüksek nitelikli, iyi yetişmiş ve mesleğe uygun bireylerin öğretmen olarak istihdamını sağlamak amacındaki, öğretmenlik uygulamalarının sertifika sahibi öğretmenler ile yürütülmesi eyleminde, bu uygulamalara ve sertifika programlarına katılırken MEB tarafından belirlenen öğretmen yeterlikleri çerçevesinde katılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca yine bu amaç altındaki aday öğretmen olarak atanabilmek için gerçekleştirilen sınavlarda asgari puan şartı getirilmesi eylemi için öğretmen yeterliklerini göz önünde bulunduran bir istihdam sisteminin getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini sürekli kılmak amacıyla öğretmen yeterlikleri ile ilgili diğer amaçlara göre daha çok yer verilmiştir. Bu amacın ‘öğretmenlerin gelişim ihtiyacını tespit için periyodik olarak yapılacak bir performans değerlendirme sistemini hayata geçirmek’ isimli hedefinde genel olarak öğretmen yeterliklerine yer verilmiştir ve eylemlerin de öğretmen yeterlikleri çerçevesinde yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Bu hedefe göre, öğretmen yeterliklerinin sürekli güncellenmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin kendi bireysel ve yerel ihtiyaçları yanında, yeterlikleri de dikkatle inceleyerek ulusal ve uluslararası kriterler ışığında güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmeleri mesleki gelişimleri açısından büyük önem arz etmektedir (MEB, 2017).

Bu hedefteki, ‘öğretmenlik yeterliklerinin ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmesi’ ve ‘bütün öğretmenlerin her dört yılda bir öğretmenlik

yeterlikleri çerçevesinde yapılacak olan sınava tabi tutulması' isimli eylemlerde öğretmen yeterliklerine verilen önem belirtilmiştir ve eylemlerin öğretmen yeterlikleri çerçevesinde yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca son yıllarda öğretmenlik mesleğinin gelişimi için yapılan Okul Temelli Mesleki Gelişim Modeli'nin geliştirilmesinin çok önemli olduğu belirtilmiştir. Çünkü bu model, öğretmenlerin yeterliklere dayalı öz değerlendirme yaparak öğrenme ve gelişim sorumluluklarını üstlenmelerine ve meslektaşlarıyla paylaşım ve iş birliği yapmalarına olanak sağlayan bir modeldir. Ayrıca öğretmen yeterliklerinin temel alındığı bir performans değerlendirme sisteminin oluşturulmasının gerekliliğinden bahsedilmiştir (MEB, 2017).

Bu belgedeki 'öğretmenlik mesleğine yönelik algıyı iyileştirmek ve mesleğin statüsünü güçlendirmek' amacıyla ise öğretmenlik yeterliklerine bu amaç altındaki 'kariyer ve ödüllendirme sistemi geliştirmek' isimli hedefinde yer verilmiştir. Bu hedefte, bütün mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de öğretmenlere bir kariyer olanağı ve yeterliklere dayalı kariyer gelişim planı sunulması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2017).

3. ÖZET VE ÖNERİLER

Ülkemizde 2006 ve 2017 yılında yayımlanmış olan 'Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri' ve 2017 yılında yayımlanmış olan 'Öğretmen Strateji Belgesi' öğretmen yeterlikleri açısından incelenmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak bazı öneriler getirilmiştir.

2006 yılında yayımlanan 'Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri' belgesinde öğretmen yeterlikleri 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmuştur. Bu belgede ana ve alt yeterlikleri alt başlıklar

halinde incelenmiştir. Ayrıca alt yeterlikler için birçok performans göstergeleri belirlenmiştir.

2017 yılında yayımlanan ‘Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’ belgesinde öğretmen yeterlikleri mesleki bilgi, mesleki beceri ve tutum ve değerler olmak üzere 3 yeterlik alanı ile birlikte 11 alt yeterlik ve 65 performans göstergesi olarak belirlenmiştir. Bu yeterlik alanları ve alt yeterlikler için ayrı başlıklar açılmamış, tablo üzerinde incelenmiş ve yine tablo üzerinde bu yeterlikler için performans göstergeleri belirlenmiştir.

2017 yılında yayımlanan ‘Öğretmen Strateji Belgesi’ isimli belgede ise öğretmenlik yeterlikleri ile ilgili ana yeterlik, alt yeterlik, performans göstergeleri belirlenmemiştir. Bu belgede öğretmen yeterlikleri, belgenin ana amaçlarında ve bu amaçlara bağlı hedef ve eylemlerde kendine sınırlı bir şekilde yer bulmuştur.

Kapsam bakımından öğretmen yeterliklerine en fazla önem 2006 yılında yayımlanan ‘Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’ tarafından verilmiştir. Daha sonra ise 2007 yılında yayımlanan ‘Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’ ve son olarak ‘Öğretmen Strateji Belgesi’ gelmiştir.

2006 ve 2017 yılında yayımlanan ‘Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’ belgesinde öğretmenlik mesleği yeterliklerinin amaçları ve nerelerde kullanılabileceği maddeler halinde açıklanmıştır ama diğer belgede bu konuda sınırlı bilgi verilmiştir.

Çalışmada incelenen belgeler ayrı ayrı öğretmenlik mesleği özel alanlarına yönelik hazırlanmamıştır. Bu belgeler genel öğretmenlik mesleği açısından geliştirilmiştir.

Çalışmada incelenen bütün belgelerde, belge hazırlanırken ve geliştirilirken yabancı ülkelerdeki belgelerden yardımlar alınmış ve bu belge için kurulan ekiplerde YÖK, ÖSYM temsilcileri, öğretim görevliler, öğretmenler, sendika temsilcileri gibi farklı kurumlardan farklı kişiler yer almıştır ve iş birliği içerisinde belgeler geliştirilmiştir.

Öneriler

Öğretmenlik mesleği yeterlikleri genel olarak değil her özel alan için ayrı ayrı belirlenmelidir. Bu sayede alana özel yeterlikler geliştirilir ve öğretmenler kendi alanlarında daha çok dikkat edeceği şeylerin farkında olabilir.

Öğretmenlik yeterliklerinin kullanım alanları daha geniş bir şekilde ele alınmalı ve örneklerle açıklanmalıdır.

Her yıl öğretmenlerin yeterlik bilgileri, yeterlik performans değerlendirme şeklinde bir değerlendirme programıyla ölçülmeli ve öğretmenler bu değerlendirmeye göre kendilerini geliştirmelidir. Bu değerlendirme aşamaları, nasıl yapılması gerektiği belgede yer almalıdır.

KAYNAKÇA

Atmaca, Ç. (2017). "İngilizce Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Açısından Öğretmen Yeterlikleri Hakkındaki Görüşleri." *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1641-1669.

Başbay, A., ve Bektaş, Y. (2010). "Çokkültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlikleri." *Eğitim Ve Bilim*, 34(152).

- Cemaloğlu, N. (2014). “Türkiye de Okul Yöneticisi Yetiştirme ve İstihdamı Varolan Durum, Gelecekteki Olası Gelişmeler ve Sorunlar.” *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 249-274.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). “Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri Ve Özellikleri.” *Millî Eğitim Dergisi*, 40(186), 72-84.
- Deringöl, Y. (2007). “Türkiye’de Cumhuriyet Döneminden Günümüze İlköğretim Öğretmenleri Yetiştirilmesinin Tarihsel Boyutu Ve Eğitimcilerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma.” *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 17-27.
- Freeman, D., Katz, A., Gomez, P. G., ve Burns, A. (2015). English-for-Teaching: rethinking teacher proficiency in the classroom. *ELT Journal*, 69(2), 129-139.
- Gündoğdu, K., Aytaçlı, B., Aydoğan, R., ve Yıldırım, C. (2015). Öğretmen Yeterlikleri Alanında Yazılan Makalelerin İçerik Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 30-43.
- Güven, D. (2010). “Profesyonel Bir Meslek Olarak Türkiye’de Öğretmenlik.” *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21.
- MEB. (2006). *Öğretmen Mesleği Genel Yeterlikleri*. 24.05.2018 tarihinde www.meb.gov.tr adresinden alındı
- MEB. (2017). *Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023*. 05.25.2018 tarihinde www.meb.gov.tr adresinden alındı
- MEB. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. 05.25.2018 tarihinde www.meb.gov.tr adresinden alındı

- Pigge, F. L. (1978). Teacher Competencies: Need, Proficiency, and Where Proficiency Was Developed. *Journal of Teacher Education* , 29(4), 70-76.
- Seferoğlu, S. S. (2004). "Öğretmen Yeterlilikleri Ve Mesleki Gelişim." *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Şişman, M. (2009). "Öğretmen Yeterlilikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik." *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.
- Sönmez, S. (2014). "Türk Öğretmen Yetiştirme (Öğretmen Okulları) Felsefesi." *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(14), 230-239.
- Yavuz, M., Özkartal, T. ve Yıldız, D. (2015). "Uluslararası Raporlarda Öğretmen Yeterlilikleri ve Öğretmen Eğitimi." *SDU International Journal of Educational Studies*, 2(2), 60-71.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Profession of teacher is one of the most respectful job in the whole world. The prevalent definition of this profession is to guide individuals on their learning journey. Children who are the main stone of society are raised by teachers after their mother and father. If teachers do their job honestly, there will be positive consequences on the children and also society. Teachers provide cultural transfer to next generations. That is one of the important reason that why teachers are important for society. In Turkey, teachers do their duty in very

different places and thanks to that, they meet so many different children and also cultures.

Method

The aim of this research is to investigate TEDP project, which is to support teacher competence development, published in our country in 2006, “General Competencies of Teaching Profession” and “Strategies of Teaching Profession” published in 2017 in terms of teacher competence. It was a qualitative research and hand documents canning model were carried out. In this research, 3 different programs mentioned above are examined from the viewpoint of teacher competence.

Findings (Results)

In this research, TEDP project, which is to support teacher competence development, published in our country in 2006, “General Competencies of Teaching Profession” and “Strategies of Teaching Profession” published in 2017 is investigated and got some findings. All three documents have some findings about profession in Turkey.

In TEDP project, which is to support teacher competence development, published in our country in 2006, it is published in order to enhance quality of profession of teacher in Turkey. In this document very different people from different areas worked and tried to make something useful together. For example, in this document 120 teachers, 25 instructor, 6 specialist etc. worked together. In the result of this work, there are 6 main competencies area, 31 subfield competencies which are related to 6 main competencies and also there are 221 performance indicator specified.

In General Competencies of Teaching Profession published in 2017, there are very wide and historical knowledge about competencies of teaching profession. Studies and changes have some spots in this document about competencies of teaching profession since The Ottoman Empire until today.

By this document, competencies of teaching profession should get updated because of the new developments in the field of education. In order to do that teacher should improve themselves with self teaching, courses etc. In the aim of to get update competencies, there was some meetings, investigations about competencies in another countries. As a result, competencies of teaching profession updated with broad participation from different occupations. In the result of this work, there are 3 main competencies area, 11 subfield competencies which are related to 6 main competencies and also there are 65 performance indicator specified.

Strategies of Teaching Profession published in 2017 in terms of teacher competence document is prepared with teachers, teaching instructors, academicians and many other people from different occupations. All these people set some meetings in order to improve competencies of teaching profession. In the result of this work, there are 6 main competencies area and 3 aims and 10 targets specified. By this work, teachers should improve themselves continuously. Because they need it in order to perpetuate their personal and professional improvements.

Conculusion and Discussion

In this research, TEDP project, which is to support teacher competence development, published in Turkey in 2006 , “General Competencies of Teaching Profession” and Strategies of Teaching Profession”published in 2017 were

investigated and got some results. There are also some suggestions about competencies of teaching profession from results of the research.

The TEDP document is the most comprehensive work among three project by the means of importance given about competencies of teaching profession. In the result of TEDP project, there are 6 main competencies area, 31 subfield competencies which are related to 6 main competencies and also there are 221 performance indicator specified.

In the result of General Competencies of Teaching Profession published in 2017, competencies of teaching profession updated with broad participation from different occupations. Also in the result of this work, there are 3 main competencies area, 11 subfield competencies which are related to 6 main competencies and also there are 65 performance indicator specified.

In the result of Strategies of Teaching Profession published in 2017, there are 6 main competencies area and 3 aims and 10 targets specified. In this work, there are less field knowledge about the aim of competencies of teaching profession by comparing to other works.

Suggestions

Competencies of teaching profession should not be specified generally, but it should be specified for every special area of education.

The areas of usage of competencies of teaching profession should handle more broadly and there should be explanations with examples.